

بسم الله الرحمن الرحيم

عملیات کربلای یک در یک نگاه :

نام عملیات : کربلای یک

رمز عملیات : یا ابوالفضل العباس ادرکنی

منطقه عملیات: منطقه مهران

مدت زمان عملیات : ساعت ۲۲۳۰ مورخ ۶۵/۴/۹ الی ۶۵/۴/۱۸

نوع عملیات : نیمه گسترده

اهداف عملیات : آزاد سازی شهر مهران و ارتفاعات استراتژیک اطراف آن

وسعت مناطق آزاد شده : *****

فرماندهی : قرارگاه خاتم الانبیاء (سپاه پاسداران)

سازمان عمل کننده : سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و پشتیبانی ارتش جمهوری اسلامی ایران (نیروی هوایی

، هوا نیروز ، توپخانه و ...)

استعداد نیروی خودی : ۳۰ گردان نیروی خودی

استعداد نیروی دشمن : لشکر ۱۷ زرهی عراق با سه تیپ ۴۴۳ ، ۷۰۵ و ۴۲۵

نتایج عملیات : دستیابی به همه ی اهداف عملیات

خسارت وارده به دشمن : تعداد اسرای دشمن ۷۰ افسر ، ۱۳۰ درجه دار ، ۸۹۲ سرباز - [۱] ۳۴۰۰ نفر

کشته و مجروح عراقی - [۲] ۱۱۰ تانک و نفر بر و ۷۰ خودرو

غنایم : غنیمت ۶۴ خودرو ، ۶۱ ادوات ، ۸ دستگاه مهندسی ، ۶۹ تانک و نفر بر

۱ - جغرافیای منطقه ی عملیات :

شهر مهران در ۱۰۰ کیلومتری جنوب غربی ایلام و در مسیر ایلام- دهلران واقع شده است که از غرب با عراق هم مرز است . شهر مهران در فاصله ۱۵۷ کیلومتری بغداد و ۲۹۰ کیلومتری کربلا قرار دارد. دشت مهران که در جبهه میانی مرزهای ایران و عراق قرار دارد ، در شمال به ارتفاعات کانی سخت ، از جنوب به ارتفاعات قلاویزان و چکه موسی و از شرق به کوه گرہ بور ختم می شود. ارتفاعات قلاویزان از جنوب به سمت غرب تا داخل خاک عراق امتداد یافته است. بخشی از این ارتفاعات که در خاک ایران است بلندتر از بخش دیگری است که در خاک عراق می باشد و بر کل منطقه تسلط دارد.

- عوارض طبیعی

دشت مهران از طرف شمال به وسیله تنگه استراتژیک کنجانچم که در میان کوه های کانی سخت قرار دارد، به منطقه عمومی استان ایلام وصل می شود. کوه های زالوآب، از سلسله جبال کانی سخت با ارتفاعات ۳۶۲، ۳۴۰ و ۳۲۵ متر ، به دلیل تسلط بر شمال دشت مهران و فراهم کردن امکان دید و تیر بر تنگه کنجانچم و جاده مهران- ایلام از جنبه نظامی دارای اهمیت بسیاری است.

همچنین ارتفاعات قلاویزان به دلیل اینکه تسلط نظامی نیروهای مستقر بر آن را میسر میکند ، دارای اهمیت به سزایی است، به طوری که اکثر فرماندهان در بحث های خود، از قلاویزان به عنوان کلید منطقه یاد می کردند. این ارتفاعات از یک سمت با شیب ملایم به طرف دشت ادامه پیدا می کند و این شیب به نحوی است که بلندی های ۲۲۳، ۲۲۵، ۲۰۰ و ۲۵۴، ارتفاعات کوتاهی به نظر می آیند.

دشت مهران همچنین دارای چند ارتفاع منفرد و پراکنده است که امکان دید مناسب را بر قسمتهایی از منطقه فراهم می کند. برخی از این ارتفاعات از جنبه نظامی اهمیت فوق العاده ای دارند مانند تپه های ۲۷۳ رضا آباد و ۲۵۰ و ۲۲۵ غلامی در شمال منطقه و همچنین تپه ۱۷۷ که در یک کیلومتری امامزاده حسن قرار گرفته است.

ارتفاعات : کله قندی - ارتفاعات نمه کلان بو - کوه های زالوآب - ارتفاعات ۳۶۲، ۳۴۰ و ۳۲۵ متر

ارتفاعات قلاویزان ۲۲۳، ۲۲۵، ۲۰۰ و ۲۵۴ - تپه های ۲۷۳ رضا آباد و ۲۵۰ و ۲۲۵ غلامی و تپه ۱۷۷

رودخانه ها: رودخانه کنجانچم - رودخانه گاوی

شهر ها و روستاها : شهر مهران

روستاهای امامزاده سید حسن بهرام آباد و فرخ آباد بهین و بهروزان فیروز آباد ابراهیم قتال و منصور آباد خسرو آباد و هرمز آباد

جاده های مهم : اندیمشک- دهلران - مهران ، ایلام - دهلران و ایلام - مهران

آب و هوا: آب و هوای منطقه مهران ، گرمسیری و دارای زمستانهای معتدل و تابستانهای بسیار گرم میباشد. میانگین درجه حرارت سالیانه مهران بین ۲ تا ۴۲ درجه سانتیگراد می باشد که در برخی از روزهای تابستان به ۵۲ درجه سانتیگراد نیز می رسد.

مردم: *****

۲ - سابقه نظامی :

یک هفته پس از پیروزی انقلاب اسلامی در ۲۲ بهمن سال ۵۷ یعنی اول اسفند ، اولین هجوم ارتش حزب بعث به گمرک بهرام آباد ، مهران زیر باران موشک هلی کوپتر های عراق صورت گرفت . قبل از هجوم سراسری ارتش عراق، از فروردین ۱۳۵۹ به طور متناوب شهر مهران و حومه آن با خمپاره و توپخانه هدف حمله قرار می گرفت. در آن هنگام شهر مهران و ۱۵ روستای اطراف آن حدود ۱۷۶ هزار نفر جمعیت داشتند، اما با مداومت و شدت نسبی این حملات از اردیبهشت ماه سال ۱۳۵۹ تخلیه شهر به تدریج آغاز گردید و به همین دلیل واحدهایی از نیروهای اسلام برای حفظ و تأمین منطقه در خط مرزی مستقر گردیدند.

در تاریخ ۵۹/۶/۲۰ ارتش حزب بعث عراق میمک را اشغال کرد و هم زمان شهر مهران را زیر آتش توپخانه قرار داد و پس از یک هفته یعنی ۵۹/۶/۲۹ با تهاجم به پاسگاه های بهرام آباد و فرخ آباد و تداوم این حملات در تاریخ ۵۹/۷/۱۲ وارد شهر مهران گردید . نهایتاً دشمن ارتفاعات شمالی (کوه کچ ، زالو آب ، کولک ، زیل) و ارتفاعات جنوبی (قلويزان ، حمرین) و ارتفاعات شرقی (چکه موسی ، چکه قمر ، کره بور) شهر مهران را تصرف کرد و در آنجا مستقر شد .

بعد از عملیات الی بیت المقدس و بدنال عقب نشینی سراسری عراق (خرداد ۶۱) دشمن از شهر مهران و ارتفاعات فوق عقب نشینی کرد و روی ارتفاعات شمالی و جنوبی شهر مهران در داخل خاک ایران مستقر شد . بدین ترتیب اولین اشغال مهران پایان می یابد ، اما بدلیل زیر دید و تیر بودن منطقه ، شهر وضع عادی نمی یابد و برخی منازل نیمه ویران آن بعنوان پایگاه های تدارکاتی و پشتیبانی و دیگر مقر های نظامی مورد استفاده قرار می گیرد. علاوه بر آن، ارتباط نیروهای خودی از طریق جاده ایلام دهلران بسیار مشکل صورت گرفته و انتقالات لازم بین مهران - دهلران و مهران - ایلام نیز با مشکلاتی همراه بود. وضعیت یاد شده تا عملیات والفجر ۳ در این منطقه ادامه داشت.

- عملیات والفجر ۳

نظر به این که جابه جایی نیروهای خودی در منطقه عمومی مهران به ویژه از طریق جاده ایلام-مهران همواره با پذیرش خطر انجام میگرفت، برای اولین بار از آغاز جنگ ، تصمیم گرفته شد تا با اجرای عملیات محدود، ارتفاعات مشرف به منطقه ، تصرف و در نتیجه شهر مهران از زیر دید و تیر دشمن خارج شده و ارتباط جاده ایلام - دهلران برقرار و رفت و آمد و تدارک مهران آسان گردد. لذا به منظور دستیابی به اهداف فوق الذکر ،

عملیات والفجر ۳ در تاریخ ۱۳۶۲/۵/۷ آغاز شد که پس از ۱۱ روز با موفقیت نسبی به پایان رسید که در نتیجه آن ارتباط خودی از طریق جاده ارتباطی ایلام - دهلران مجدداً برقرار گردید ، ولی در داخل شهر مهران وضعیت سابق همچنان باقی ماند. همچنین مشکل ارتباط مهران - ایلام نیز با آزاد شدن ارتفاعات شمالی بخصوص کله قندی تا حد زیادی برطرف شد و ارتباط جبهه میانی و جنوبی خودی برقرار شده بود ، اما دشمن همچنان بر نقل و انتقال ما می توانست اشراف اطلاعاتی پیدا کند.

استراتژی دفاع متحرک ارتش حزب بعث عراق عملیات پیروزمند والفجر ۸ که به تصرف شبه جزیره فاو و کوتاه کردن دست عراق از تنها نقطه ارتباطی با آبهای آزاد دنیا در شمال خلیج فارس گردید و باعث تغییر موازنه سیاسی- نظامی به نفع جمهوری اسلامی شد ، تأثیرات بسیار منفی بر روحیه ارتش عراق و کشورهای حامی رژیم بعثی بغداد گذاشته بود . لذا ارتش عراق با انتخاب شیوه جدید در صدد بر آمد از لاک دفاعی بیرون آمده و شیوه هجومی اتخاذ کند.

ارتش عراق در جریان اجرای سلسله عملیاتهای موسوم به استراتژی دفاع متحرک ، در مدتی کوتاه، مناطق زیر را هدف تهاجم و تعرض قرار داد.

۱- منطقه عملیاتی والفجر ۹	در تاریخ ۶۴/۱۲/۱۶
۲- ارتفاعات سومار	در تاریخ ۶۵/۱/۲۲
۳- ارتفاعات منطقه لولان	در تاریخ ۶۵/۲/۵
۴- منطقه فکه	در تاریخ ۶۵/۲/۱۰
۵- منطقه پیچ انگیزه، شرهانی، بجلیه	در تاریخ ۶۵/۲/۱۹
۶- ارتفاعات حاج عمران	در تاریخ ۶۵/۲/۲۴
۷- مهران	در تاریخ ۶۵/۲/۲۷

در آخرین مرحله از این سلسله تهاجمات ، عراق در تاریخ ۱۳۶۵/۲/۲۷ در منطقه مهران دست به حمله زد و این شهر ، حومه آن و برخی ارتفاعات منطقه را تصرف نمود. در این زمان لشکر ۸۴ خرم آباد (ارتش) و تیپ ۴ لشکر ۲۱ حمزه (ارتش) با ۶ گردان پیاده و دو گردان زرهی ، پدافند این منطقه را بر عهده داشتند و نیروهای سپاه نیز، پشتیبانی از این منطقه را به طور کامل بر عهده نگرفته بود.

دشمن تک خود را از دو محور آغاز کرد . در محور اول با تیپهای ۴۱۷ پیاده و ۷۰ زرهی در حالی که تیپ ۴۴۳ پیاده را بعنوان احتیاط در اختیار داشت، از سمت ارتفاعات قلاویزان در شیار میگ سوخته ، محل خاکریز خودی وارد عمل شد.

در محور دوم از منطقه نمه کلان بو و ارتفاعات ۲۷۰ ، با هدف تصرف مهران و ارتفاعات نمه کلان بو ، کله قندی و تنگه کنجانچم و جاده آسفalte مهران - ایلام با تیپ ۹۲ پیاده و تیپ ۶۰۶ پیاده و تیپ ۵۹ مختلط حمله را آغاز کرد و بدلیل عدم مقاومت نیروهای پدافندی خودی ، بسرعت پیشروی نمود.

پس از شروع تک دشمن ، سپاه به منظور جلو گیری از سقوط نقاط استراتژیک منطقه ، خصوصاً ارتفاعات نمه کلان بو و زالوآب ، یگانهای را به سرعت وارد منطقه می کند. دشمن در مجموع در طول ۱۰ روز جنگ و

پیشروی ۹ تیپ پیاده زرهی و مکانیزه و یک گردان کماندویی را وارد عمل کرده و با پشت سر گذاشتن شهر مهران ، تصرف ارتفاعات قلاویزان ، تپه های غلامی و باغ کشاورزی، تا پشت جاده کمربندی مهران ، یعنی بیش از ۲۰ کیلومتری عمق خاک ایران ، پیشروی نموده و مستقر می گردد. مقاومت و درگیری بعدی نیروهای خودی (سپاه) ، عامل عمده عدم موفقیت عراق در تصرف ارتفاعات حساس منطقه و اشرف بر تنگه کنجانچم محسوب می شود.

۳ - فضای سیاسی حاکم بر جامعه و بین الملل:

به علت پیروزی های متوالی سال ۶۴ و اوایل ۶۵ و سر افکندگی عراق در جامعه بین الملل از پذیرفتن شکستهای سنگین، عراق در صدد بر آمد که برای فرار از وضع موجود مناطق مهمی از کشور ما را به تصرف خود درآورد.

۴ - فضای حاکم بر جبهه ها:

پس از اشغال مهران برخی شواهد نشان دهنده این بود که دشمن از حملات زمینی خود دست برنداشته و همچنان در محورهایی خود را آماده تک می نماید و احتمال داده می شد در صورتی که نیروهای خودی به دشمن مجال بدهند ، قصر شیرین و سپس سومار نیز مانند مهران به تصرف عراق درخواهد آمد . در این صورت علاوه بر اینکه برخی از نقاط استراتژیک و شهرهای مرزی را از دست می دادیم ، در روحیه نیروهای خودی اثر سوء می گذاشت و برای کشور نیز تبعات سیاسی نامناسبی داشت.

همین ضرورت های سیاسی و نظامی برای اجرای عملیات بود که حتی امام خمینی(ره) مکرراً درباره مهران سوال می کردند به طوری که دوباره به مسئولان جنگ فرمودند: " پس مهران چه شد؟". همچنین با توجه به موفقیت هایی که رزمندگان اسلام در عملیات کربلای ۸ و فتح فاو بدست آورده بودند، انگیزه و روحیه بالایی برای عقب راندن دشمن متجاوز از سرزمینهای اسلامی داشتند.

۵ - قبل از عملیات :

پس از تصرف مهران به دست دشمن ، نیروی زمینی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی موسوم به قرارگاه نجف اشرف ، وارد منطقه شد و اقدامات عملی به منظور متوقف کردن قوای دشمن و برنامه ریزی برای آزادسازی مهران را آغاز کرد.

پس از متوقف کردن پیشروی عراقی ها در ۳ تا ۵ کیلومتری جاده کمربندی مهران ، نیروی زمینی سپاه برای پرکردن فاصله خط خودی با دشمن و آماده کردن زمینه اجرای عملیات ، به قرارگاه نجف اشرف و یگان های تابعه ابلاغ نمود تا خاکریز خط مقدم خود را به طرف دشمن نزدیک کنند.

در مورخ ۱۳۶۵/۳/۱۵ با پیگیری های برادر رحیم صفوی ، اولین اقدام مؤثر برای احداث خاکریز نیروهای خودی بدون هیچ گونه درگیری با نیروهای عراق ، به وسیله لشکرهای ۲۵، ۲۷ و ۴۱ سپاه انجام گردید. احداث خاکریز

مزبور به طور پراکنده و نامنظم در شب های متوالی ادامه یافت به طوری که بعضی از خاکریزها تا پشت سنگر کمین دشمن رسیده بود .

- اهداف عملیات

هدف اصلی عملیات کربلای یک ، بازپس گیری شهر مهران و سلسله ارتفاعات قلاویزان و دستیابی به مرز و تأمین کل منطقه در نظر گرفته شد.

- طرح عملیات

شاید بتوان گفت، طرح مانور عملیات کربلای ۱ ، با توجه به محدودیت زمان در طراحی و تصمیم گیری و وضعیت خاص منطقه ، در طول جنگ از بهترین و موفق ترین مانورها بوده است .

ابتدا در طرح اولیه نظر همگان بر این بود که مانور می تواند دو محور اصلی داشته باشد :

- تک از سمت جاده ایلام - مهران و باغ کشاورزی به سمت مهران
- تک از سمت جاده دهلران - مهران و ارتفاعات قلاویزان بطرف شهر مهران و غرب قلاویزان (غرب ارتفاعات)

پس از بررسی های نهایی، پنج روز قبل از عملیات طرح نهایی مانور تصویب شد به این صورت که:- به علت کمبود نیروی خودی و قوت استحکامات دشمن در محور باغ کشاورزی و نیز هوشیاری دشمن در آنجا از انجام عملیات در آن محور صرف نظر شد.

- بنا شد ، با یک تلاش قوی از محور ارتفاعات قلاویزان و یالهای آن تا رودخانه گاوی عملیات صورت بگیرد. به هر حال با وجود اینکه طرحهای مختلفی ارائه شد و طرح نهائی تنها چند روز قبل از عملیات به تصویب رسید ، این طرح از نقاط قوت بسیار بالایی برخوردار بود.

- از جمله نقاط قوت این طرح عبارت بودند از:

- محور تعیین شده از جهت استحکامات و هوشیاری دشمن ، نسبت به سایر محورها ضعیف تر بود.
- دشمن ، به علت هوشیاری و حساسیت نسبت به محور جاده ایلام - مهران ، توان خود را در این محور متمرکز کرده است، زیرا بینش کلاسیک حکم می کرد که عملیات اصلی در این محور باشد
- محور ارتفاعات قلاویزان تا رودخانه گاوی در نهایت به عقبه دشمن منتهی می شد. البته شاید بتوان گفت که ضعف این مانور تک محوری بودن آن است و در صورت موفقیت بالای عملیات، باعث عقب نشینی و فرار سالم دشمن می شود.

مراحل عملیات بر اساس طرح مانور: مقرر شد عملیات در سه مرحله انجام شود. خط حد اصلی در ابتدا از ارتفاعات قلاویزان تا جاده آسفالت دهلران - مهران و در عمق تا خاکریز خودی قبل از تک عراق (از فرخ آباد تا قبل از ارتفاعات ۲۲۳) تعیین گردید.

- مراحل عملیات به ترتیب زیر تعیین شد:

- مرحله اول تامین ارتفاعات قلاویزان ایران تا روستای امامزاده سید حسن .
- مرحله دوم تامین ارتفاعات جبل حمیرین تا شیار میگ سوخته و در امتداد آن تامین روستاهای بهین و بهروزان و هرمز آباد
- مرحله سوم تصرف خاکریز والفجر ۳ که از روستای فرخ آباد تا زیر ارتفاعات ۲۲۳ قلاویزان امتداد دارد و خود به خود در این مرحله مهران نیز آزاد می شود.

- محدوده عملیات

در ابتدا عملیات به موازات جاده دهلران- مهران به سمت مهران و حد جنوبی آن تا ارتفاعات قلاویزان و جبل حمیرین به سمت غرب طراحی شده بود . پس از تصرف شهر مهران در مرحله دوم عملیات و با توجه به متزلزل شدن خط پدافندی دشمن در محور شمالی ، در محدوده باغ کشاورزی ، تپه های غلامی و پاسگاه دوراجی نیز عملیات تعقیب دشمن صورت گرفت و پاکسازی شد . در نهایت در پایان عملیات ، خاکریز خودی از محور شمالی تا جلوتر از روستای فیروز آباد یا همان خاکریز والفجر ۳ بود و در محور جنوبی نیز از روستای فیروز آباد به سمت جنوب تا ارتفاعات قلاویزان خاکریز جدید احداث شد .

- محورهای تهاجم خودی بر اساس طرح مانور

لشکر ۱۰ سیدالشهداء (س) :

- در مرحله اول: آغاز حمله از خط پدافندی خودی حد فاصل بین جاده دهلران - مهران تا سمت راست تپه ۱۷۷ .

- مرحله دوم : استراحت لشکر و جایگزینی تیپ ۲۱ امام رضا (ع)

- مرحله سوم : با مشارکت لشکر ۲۷ حمله به جنوب شهر مهران و آزاد سازی اطراف آن و رسیدن به خط پدافندی والفجر ۳

لشکر ۲۷ محمدرسول ا... (ص):

- مرحله اول : از سمت راست لشکر ۱۰ تا دامنه های ارتفاعات قلاویزان و به سمت روستای امامزاده حسن و تپه ۱۷۷

- مرحله دوم : رسیدن به روستای بهین و بهروزان و منطقه ابراهیم قتال و منصور آباد

- مرحله سوم : با مشارکت لشکر ۱۰ حمله به جنوب شهر مهران و آزاد سازی اطراف آن و رسیدن به خط پدافندی والفجر ۳

لشکر ۴۱ ثارا... (ع):

- مرحله اول : از خط پدافندی در دامنه های ارتفاعات قلاویزان به سمت غرب

- مرحله دوم ادامه دامنه ارتفاعات قلاویزان به سمت غرب تا منصور آباد

- مرحله سوم : ادامه دامنه ارتفاعات قلاویزان تا تپه ۱۷۰

لشکر ۲۵ کربلا:

روی قلاویزان ایران تا آخرین پیشروی قلاویزان

لشکر ۱۷ علی ابن ابیطالب:

در مرحله اول عملیات از خط پدافندی خودی تا شیار آب زیادی

تی ۲۱ امام رضا(ع):

در مرحله دوم عملیات اجرای عملیات در خط حد لشکر ۱۰ در سمت راست لشکر ۲۷ و پیشروی تا هرمزآباد

لشکر ۵ نصر:

در مرحله سوم حمله به سمت شهر مهران و آزاد سازی آن و رسیدن به خاکریز والفجر ۳

خط حد یگانهای خودی (بصورت خلاصه) :

- لشکر ۱۰ سیدالشهداء از سمت چپ جاده مهران -دهلران تا رودخانه گاوی

- لشکر ۲۷ محمد رسول ا... (ص) از سمت چپ لشکر ۱۰ تا امامزاده سیدحسن

- لشکر ۴۱ از سمت چپ لشکر ۲۷ تا ارتفاعات جبل حمزین

- لشکر ۲۵ روی ارتفاعات قلاویزان ایران تا آخرین پیشروی

- لشکر ۱۷ از خط مقدم تا شیار آب زیادی

- تیپ ۲۱ امام رضا (ع) که در شب دوم وارد عمل می شود، جهت تصرف هر مز آباد

- لشکر ۵ نصر برای تصرف شهر مهران در نظر گرفته شد.

۶ - شناسایی منطقه :

پس از ابلاغ انجام ماموریت از طرف نیروی زمینی سپاه به قرارگاه نجف اشرف ، عناصر اطلاعات عملیات قرارگاه نجف با هماهنگی واحد اطلاعات یگان های عمل کننده ، کار شناسایی را در سرتاسر خطوط دشمن آغاز نمودند . اطلاعات به دست آمده نشان می داد که در مجموع ، خطوط دشمن در ۳ محور شمالی (جاده ایلام - مهران و باغ کشاورزی) ، محور وسط (حدفاصل رودخانه گاوی و جاده دهلران - مهران) و در محور جنوبی (مجموعه ارتفاعات قلاویزان) از ۳ نوع مختلف استحکامات و موانع برخوردار است .

در محور شمالی دشمن از قویترین استحکامات و موانع برخوردار بوده است به طوری که پنج ردیف خط و موانع دشمن مورد شناسایی قرار گرفت و در حالی که هنوز موانع ادامه داشته است ، ادامه شناسایی در این محور متوقف گردید . به دلیل استحکامات قوی و موانع متعدد ، ادامه شناسایی متوقف گردید . در مجموع این محور دارای هفت ردیف مین همراه با کانال و بیش از پنج ردیف سیم خاردار داشته است . دو محور میانی و جنوبی استحکامات ضعیف تر و موانع کمتری داشت.

در محور میانی (حد فاصل رودخانه گاوی و جاده دهلران - مهران) به لحاظ کوهستانی بودن منطقه، استحکامات نسبتاً ضعیف بود. ولی در عین حال حداقل پنج ردیف سیم خاردار و ۴ ردیف مین ، همراه سنگر کمین قبل از خط اصلی دشمن وجود داشت.

در محور جنوبی (ارتفاعات قلاویزان) خطوط دشمن نسبت به دیگر خطوط ضعیف تر بود و تنها بوسیله سنگرهای کمین و در بعضی شیارها، یک ردیف سیم خاردار و مین پوشیده شده بود .

در مجموع ، واحدهای شناسایی ، اطلاعات نسبتاً خوبی از خطوط دشمن به دست آوردند و شناسایی از اوضاع عمق نیروهای دشمن را نیز عناصر دیده بانی انجام دادند.

نمونه ای از شناسایی لشکر ۲۷

به : ا. ط. ن. ق نجف ۲ تاریخ : ۶۵/۴/۷

از : ا. ط. ع. ل. ۲۷

م : گزارش شناسایی محور راست

تاریخ گشت : ۶۵/۴/۶

در ساعت ۹ شب از نقطه رهایی با مختصات ۶۲۴۰۰-۱۶۲۵۰ با گرای ۲۹۸ درجه حرکت کرده و پس از طی مسافت ۵۱۰ قدم به سیم خاردار تک رشته ای پایه کوتاه رسیدیم و سپس با طی مسافت ۱۰۰ قدم به سیم خاردار تک رشته پایه بلند رسیدیم که در این بین (مابین دو سیم خاردار) دو ردیف مین والمری با آرایش خطی قرار دارد که فاصله دو ردیف با هم حدود ۱۰ قدم و فاصله مین ها در هر ردیف با هم حدود سه متر می

باشد . با عبور از سیم خاردار رشته ای پایه بلند و طی مسافت ۳۵ قدم در پشت بوته ای بلند قرار گرفتیم .(نقطه پایانی) در فاصله تقریبی ۳۰ قدم جلو تر از این نقطه ، سیم خاردار توپی دشمن قرار دارد و در پشت آن با فاصله تقریبی ۳۰ قدم ، کانال دشمن قرار دارد که در لبه کانال پایه های کوتاه نبشی ۳۰ سانتی مشاهده گردیده که احتمالاً باید بین سیم خاردار توپی و کانال ، میدان مین وجود داشته باشد . نیروهای دشمن در کانال با فاصله تقریبی ۲۰ متر از هم در پست نگهداری قرار دارند . فعالیت و تردد دشمن در کانال بسیار زیاد بود. در مقابل نقطه پایانی شش سنگر مشاهده گردید. در ساعت ۲۳۰۰ تیم شناسایی به خاکریز خودی باز گشت .

۷ - سازمان رزم

- سازمان رزم نیروهای خودی :

مطابق بر آورد اولیه ۶۰ گردان نیرو جهت عملیات و پدافند محاسبه شده بود ، اما پس از تلاش فراوان و آزاد سازی یگانها از محور های مختلف ، نهایتاً ۳۰ گردان نیرو برای عملیات آماده گردید و مانور نیز بر اساس همین استعداد نیرو طرحریزی شد .

یگانهای قرارگاه نجف عبارت بودند از:

لشکر ۲۷ حضرت رسول(ص)

لشکر ۱۷ علی ابن ابی طالب(ع)

لشکر ۴۱ ثار ... (ع)

لشکر ۲۵ کربلا

لشکر ۱۰ سید الشهداء(ع)

لشکر ۵ نصر

تیپ ۲۱ امام رضا(ع)

پشتیبانی آتش این عملیات را گروه ۶۳ توپخانه خاتم و گردان ادوات قرارگاه نجف از نیروی زمینی سپاه و ۳ گردان توپخانه از نیروی زمینی ارتش به عهده داشتند. تیپ ۴۵ مهندسی جواد الائمه (ع) و لشکر مهندسی ۴۳ امام علی (ع) و جهاد ستاد نجف (که واحدهای مهندسی جهاد تهران ، فارس و ... را تحت امر داشت) نیز تلاشهای مهندسی را عهده دار بودند. همچنین نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران با تعهد روزی ۱۰ سورتی پرواز به منظور بمباران مواضع دشمن و هوانیروز ارتش با دو تیم آتش و تخلیه مجروح ، پشتیبانی هوایی عملیات را بر عهده داشتند .

در مجموع سپاه با ۴۴ گردان پیاده، ۹ گردان ادوات و ۵ گردان زرهی عملیات کربلای ۱ را آغاز کرد. علاوه بر این، قرارگاه فرعی نجف ۲ (تابع قرارگاه نجف) برابر ابلاغ دستور از قرارگاه نجف، موظف به اجرای آتش مستقیم و تظاهر به تک در خط پدافندی باغ کشاورزی با سازمان رزم زیر شد:

تیپ ۱۵ امام حسن (ع)

تیپ ۶۶۲ بیت المقدس

لشکر ۸۴ خرم آباد

تیپ ۴ لشکر ۲۱ حمزه

تیپ ۱۱۴ امیرالمومنین (ع)

تیپ مسلم ابن عقیل

ادوات تیپ ۵۷ ابوالفضل

- سازمان رزم دشمن :

عراق پس از تصرف مهران، یگانهای بیشتری در منطقه مستقر کرد. شهر مهران و اطراف آن تحت مسئولیت لشکر ۱۷ زرهی از سپاه دوم عراق بود که با تیپهای ۴۴۳ و ۷۰۵ و ۴۲۵ پیاده از آن دفاع می کرد. خط پدافندی این لشکر از رودخانه کنجانچم به سمت میان کوه امتداد می یافت.

مقر لشکر ۱۷ عراق در بدره عراق و مقر تاکتیکی آن، روی ارتفاعات ۲۱۵ قلاویزان قرار داشت.

خط حد تیپ ۴۴۳ پیاده، از آب زیادی تا رودخانه آب شور و مقر آن روی ارتفاعات قلاویزان قرار داشت.

خط حد تیپ ۷۰۵ پیاده، از آب شور تا رودخانه گاوی و مقر آن در روستای امامزاده حسن قرار داشت.

خط حد تیپ پیاده ۴۲۵، از تپه های باغ کشاورزی تا رودخانه کنجان چم و مقر آن در ورمهزار قرار داشت.

علاوه بر این، تیپ های ۷۰ زرهی، ۵۹ مختلط و ۵۰۱ پیاده در احتیاط نزدیک و تیپ ۱ کماندویی کمی عقب تر در احتیاط قرار داشتند.

در مجموع، دشمن تا قبل از عملیات کربلای ۱ دارای ۴۲ گردان پیاده و ۶ گردان زرهی در این منطقه بود.

۷ - آمادگی رزم خودی :

با توجه به این که عملیات کربلای یک با فاصله اندکی بعد از عملیات موفق والفجر ۸ انجام شد و اکثر یگانهای عمل کننده در این عملیات، در عملیات والفجر ۸ نیز شرکت داشتند، لذا از آمادگی جسمی مناسبی برخوردار بوده و تجربیات مناسبی در عملیات قبلی بدست آورده بودند. ضمناً با توجه به موفقیت آمیز بودن عملیات والفجر ۸ و بازتاب های داخلی و خارجی فراوان تصرف فاو از یک طرف و تاکید امام بر حل شدن سریع قضیه مهران از سوی دیگر، انگیزه کافی در زرمندگان جهت مبارزه و کسب پیروزی در عملیات کربلای یک وجود داشت.

۸ - آمادگی رزم دشمن :

دشمن در این عملیات به شدت غافلگیر شده بود به هیچ عنوان احتمال نمی داد که رزمندگان اسلام به این زودی در مهران عملیات انجام دهند.

همچنین اسرای عراقی در خصوص غافلگیری عراقی این گونه می گویند :

- ما اصلاً آمادگی نداشتیم که شما حمله کردید .
 - ما می دانستیم که شما به مهران حمله می کنید اما نه به این زودی
 - وقتی شما حمله کردید ما فکر کردیم ایذایی است
- طرح احداث خاکریز که تا شب های قبل از عملیات به طول انجامید ، یکی از عوامل فریب دشمن بود. عامل دیگری که باعث فریب دشمن شد ، مسئله عکس العمل نیروهای خودی در برابر تحرکات و جابجایی های دشمن در محورهای مختلف بود به طوری که با احتمال آمادگی دشمن برای اجرای تک ، نیروهای خودی به منظور تقویت آن مناطق و فریب دشمن ، تردها و مکالمات کاذبی انجام دادند. از جمله مناطقی که در این باره با تأکید بسیار کار شد ، محورهای فاو ، سومار و قصر شیرین بود .

۹ - تشریح عملیات:

مرحله اول عملیات (شب و روز اول)

لشکر ۱۷ علی ابن ابیطالب ۲۴ ساعت قبل از عملیات دو گردان خود را جهت دور زدن ارتفاعات قلاویزان حرکت داده بود که همزمان با این جابجایی طوفان نسبتاً شدیدی همراه با گرد و غبار در گرفت و سطح منطقه عملیاتی و عقبه نیروهای خود را پوشاند به طوری که دشمن امکان دید را از دست داد. و این زمانی بود که یگانهای خودی مشغول انتقال نیرو و امکانات به منطقه عملیاتی بودند .

از غروب روز دوشنبه مورخ ۶۵/۴/۹ نیروها از خط خودی به طرف دشمن حرکت کردند . حدود یک ساعت قبل از شروع درگیری ، دشمن بدلیل تردد روزانه خودی حساس شد و به طور گسترده ای اقدام به پرتاب منور و شلیک سراسری تیربار نمود . در این لحظه همه فکر کردند که عملیات لو رفته و دشمن هوشیار شده است ولی آتش دشمن لحظاتی قبل از شروع عملیات خودی قطع شد و مشخص شد که آتش دشمن تنها یک حساسیت کاذب بوده و دشمن نیروهای خودی را مشاهده نکرده است.

بدین ترتیب در ساعت ۲۲:۳۰ مورخ ۱۳۶۵/۴/۹، عملیات آزادسازی مهران تحت عنوان کربلای ۱ و با رمز «یا ابوالفضل العباس ادرکنی» آغاز شد. پس از گذشت لحظاتی از شروع عملیات، در بعضی از محورها، خطوط پدافندی دشمن ، مقاومت شدیدی از خود نشان داد . در کل از آنجا که دشمن در مقابل سرعت عمل نیروها غافلگیر شده بود ، به شدت آسیب دید و تلفات زیادی را متحمل شد و حمله اصلی از محوری که برای دشمن غیر منتظره بود و نفوذ به عقبه دشمن را شامل می شد صورت گرفت.

همزمان تیپ ۴ لشکر ۲۱، با نیروهایی از تیپ ۱۱۴ امیرالمومنین، در باغ کشاورزی تظاهر به تک می نمایند. در محور لشکر ۲۵ کربلا، در ارتفاعات قلاویزان به دلیل وجود جاده ای در ارتفاعات و استحکامات و موانع بسیار که موجب تسلط دشمن بر این جاده شده بود، پیشروی با کندی روبرو شد و فرمانده گردان عمل کننده لشکر ۲۵ کربلا، اعلام کرد امکان پیشروی در این محور وجود ندارد.

پس از یک ساعت درگیری، با تدبیر فرمانده لشکر خودروها، دستگاههای مهندسی و ادوات زرهی به صورت ستونی با چراغ روشن به طرف خط حرکت کردند و این امر باعث شد، نیروهای دشمن متزلزل شده و دست از مقاومت کشیدند و عقب نشینی کردند. صبح روز بعد، لشکر ۲۵ به اهداف خود می رسد و مقر تیپ ۴۴۳ عراق را تصرف می نماید.

در محور لشکر ۱۷ علی ابن ابی طالب (ع) نیز نیروها، در حالی به بالای ارتفاعات رسیدند و به دشمن مسلط شدند، که دشمن متوجه حضور و حرکت آنها نشده بود. حمله رزمندگان در این محور به قدری برای نیروهای عراقی غافلگیر کننده بود که بسیاری از آنها برای فرار از محاصره خود را به پایین ارتفاع می انداختند. لشکر ۱۷ علی ابن ابیطالب پس از دور زدن ارتفاعات قلاویزان و با توجه به موفقیت لشکر ۲۵ کربلا با موفقیت کامل مأموریت خود را به اتمام رساند.

لشکر ۴۱ ثار...، ضمن تأمین اهداف از پیش تعیین شده و حرکت به طرف ارتفاعات حمیرین الحاق خود را با لشکر ۲۵ کربلا برقرار نمود.

لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص)، با دوگردان شهادت و حمزه اقدام به شکستن خط نمود. گردان شهادت از سه راهکار وارد عمل می شود و اقدام به گرفتن جاده شنی و الحاق با لشکر ۱۰ می نماید. گردان حمزه نیز از دو راهکار وارد عمل می شود و خود را به جاده شنی می رساند. در ادامه، گردانهای حبیب و سلمان برای عبور و نفوذ در عمق، وارد عمل می شوند که گردان حبیب از دو راهکار عمل نمود و تپه ۱۷۷ را تصرف نمود. گردان سلمان نیز با ۵ دسته وارد عمل شد و ضمن تأمین سمت چپ گردان حبیب، با لشکر ۴۱ الحاق نمود. ضمناً مقر تیپ ۷۰۵ عراق واقع در امامزاده حسن تصرف می شود.

اولین پاتک دشمن:

همزمان با شروع عملیات، تی ۱ کماندویی سپاه چهارم از بدره حرکت و ساعت ۵ صبح وارد منطقه شده و ساعت ۶ با نیروهای خودی (گردانهای حبیب و سلمان) درگیر می شود که هر سه گردان این تیپ و ۱۰ تانک آن منهدم می شود. علاوه بر این، صبح روز عملیات، دشمن با به کارگیری نیروهای احتیاط خود به محور امامزاده سید حسن پاتک کرد که با مقابله لشکر ۲۷ و وارد شدن هوانیروز و انهدام چند تانک دشمن پاتک خنثی شد.

در نهایت مهندسی لشکر ۲۷ از پیچ رودخانه گاوی شروع به احداث خاکریز نمود و تا جلوی امام زاده سید حسن پیش رفت و از آنجا تا الحاق با لشکر ۴۱ توسط جهاد تهران خاکریز احداث شد.

در روز اول با دستیابی به اهداف از پیش تعیین شده رزمندگان از روحیه بسیار بالایی برخوردار بودند، لذا از فرصت به دست آمده و در هم پاشیدگی دشمن نهایت استفاده را کرده به پیشروی در روز اول ادامه دادند و اهداف مرحله دوم عملیات رانیز تا پایان این روز تامین می نمایند و بدین ترتیب فرصت باز یابی و سازماندهی را از دشمن گرفتند.

مرحله دوم عملیات (شب دوم و روز دوم)

پس از انجام بازسازی و سازماندهی، یگانها مجدداً برای انجام عملیات که در شب دوم انجام می شد آماده شدند. لشکر ۱۰ سیدالشهداء (س) در آن شب به استراحت پرداخت و بجای آن تیپ ۲۱ امام رضا (ع) با ۳ گردان نیرو در محور لشکر ۱۰ عملیات را شروع کرده و پس از پاکسازی هرمز آباد، تا ۵۰۰ متری مهران پیشروی می کند. لشکر ۴۱ ثارا... نیز با لشکر ۲۵ کربلا از شیار میگ سوخته عبور نمودند.

لشکر ۲۷ محمدرسول... (ص) در ادامه با گردانهای مالک، انصار و کمیل به سمت دشمن حمله می نمایند.

- گردان مالک در سمت چپ به سمت ابراهیم قتل و منصورآباد حرکت می کند و از آنجا جلوتر می رود و بازمی شود

- گردان انصار در وسط عمل می کند و روستای بهین و بهروزان را تصرف می کند.

- گردان کمیل نیز در سمت راست شیار رودخانه گاوی عمل می کند و تا زیر نخلستانهای مهران پیشروی می کند.

تا قبل از روشنایی هوا خط سراسری از هرمز آباد تا شیار میگ سوخته تامین میگردد و مقداری از مرحله سوم نیز تامین می شود.

در روز دوم عملیات مورخ ۶۵/۴/۱۱ سازمان رزم دشمن در باغ کشاورزی بهم می ریزد و شروع به عقب نشینی از آنجا می نماید که اطلاعات قرارگاه نجف ۱۰۰ نفر از نیروهای دشمن را اسیر می نماید.

لشکر ۱۰ سیدالشهداء نیز از طریق هرمز آباد، از پشت به طرف باغ کشاورزی رفته و تعداد زیادی اسیر می گیرد.

تیپ ۲۱ امام رضا (ع) از دو محور مهران را دور زده، رستم آباد و فرخ آباد را پاکسازی نموده، در غرب مهران الحاق می نماید و خاکریز احداث می کند. سپس حوالی ظهر وارد مهران می شود که دشمن با درگیری مختصری تسلیم می شود و به این ترتیب تا غروب روز ۶۵/۴/۱۱ شهر مهران پاکسازی می شود.

تا این زمان در باغ کشاورزی و تپه های غلامی و پاسگاه دوراجی دشمن کاملاً عقب نشینی کرده و این مناطق به تصرف خودی در آمد.

لشکر ۴۱ همچنان در حال پیشروی به سمت ارتفاعات قلاویزان عراق میباشد.

در بین دشمن شایعه می شود که ایران قصد تصرف شهر بدره و زرباطیه را دارد که دو گردان مهندسی عراق مامور زدن خاکریز برای دفاع از زرباطیه می شوند.

در بعد از ظهر، لشکر ۵ نصر به طرف ارتفاعات ۲۱۵ و لشکر ۴۱ به سمت یالهای آن حرکت میکنند.

در این روز نیروی هوایی دشمن بمباران های پراکنده ای انجام می دهد و زرهی دشمن تحرک ضعیفی از خود نشان می دهد .

تیپ ۶۶ نیروی مخصوص عراق وارد منطقه می شود و در مقابل مهران مستقر می شود و پس از آن به سمت ارتفاعات قلاویزان رفته و آنجا مستقر می شود. مرحله سوم عملیات (شب سوم و روز سوم)

در شب سوم ، تیپ امام حسن(ع) با دو گردان از خسرو آباد به سمت فیروز آباد حرکت و تا قبل از تصرف روستا متوقف می شود . نهایتا در پایان شب تیپ امام حسن(ع) درمقابل خود قبل از روستای فیروزآبادخاکریزاحداث نمود.

ابلاغ ماموریت این شب ، از سوی قرارگاه نجف به لشکر ۲۷ ، دیر انجام می شود و حدود ساعت ۲۲,۳۰ ماموریت ابلاغ می شود و به همین دلیل ساعت ۱,۳۰ بامداد روز بعد ، گردان انصار از روستای بهین و بهروزان با بی ام پی از طریق خط حد لشکر ثارا.. به سمت فیروز آباد حرکت می کنند که ساعت ۴,۳۰ صبح به طرف هدف پیش رفته و ۱,۵ کیلومتر جلوتر از چهار راهی که به سمت مهران - قلاویزان می رفت مستقر می شوند.

مهندسی لشکر ۲۷ نیز در روشنایی کامل شروع به زدن خاکریز در ادامه خاکریز تیپ امام حسن (ع) در پائین ارتفاعات قلاویزان می نماید که بدلیل این که لشکر ۲۷ احتمال میداد لشکر ثارا... به اهداف خود نمی رسد خاکریز لشکر انحنای پیدا میکند و یک خاکریز عصایی شکل احداث می کنند تا بتوانند در مقابل دشمن بایستند . با روشن شدن هوا مشخص می شود که لشکر ۴۱ به اهداف خود رسیده است . با پیشروی نیروهای خودی دشمن، از منطقه عقب نشینی می نماید و به سمت بهرام آباد می رود .

لشکر ۴۱ نیز در یالهای قلاویزان به پیشروی پرداخت .

شب سوم عملیات لشکر ۲۵ و لشکر ۵ بصورت تلفیقی عمل نموده و به سوی ارتفاعات ۲۲۳ پیشروی می نمایند که تا حوالی صبح به نزدیکی ارتفاعات (قله ۲۱۰) رسیدند .

خبر های مختلفی از لشکر ۵ نصر به قرارگاه نجف می رسد مبنی بر این که ارتفاع ۲۲۳ تصرف شده است ولی هیچ یک از آنها تایید نمی شود و بعد معلوم می شود نیروهای خودی موفق به تصرف ارتفاع ۲۲۳ نمی شوند و در فاصله ۸۰۰ متری آن یعنی ارتفاع ۲۱۰ مستقر شده اند .

در روز سوم مورخ ۶۵/۴/۱۲ در گیری همچنان ادامه دارد . محور های باغ کشاورزی ، پاسگاه دوراجی و تپه های غلامی کاملاً پاکسازی نشده و دشمن بطور پراکنده حضوردارد. لشکر ۱۰ سیدالشهداء با وجودی که برادر فضلی فرمانده آن یگان بدلیل بیماری در اورژانس بستری می باشد ، از محورهای قلعه کهنه و فرخ آباد به طرف باغ کشاورزی و تپه های غلامی و پاسگاه دوراجی حرکت کرده و ضمن پاکسازی کامل منطقه تعداد زیادی از نیروهای دشمن را به اسارت در می آورند و در نهایت نیروهای ارتش در پاسگاه دوراجی مستقرمی شوند.

تیپ بیت المقدس با استعداد دو گردان وارد منطقه می شود و تحت امر تیپ ۲۱ امام رضا درخط پدافندی تیپ امام رضا مستقرمی شود .

- پاتک دشمن:

ساعت ۶ صبح دشمن توسط تیپهای ۴ و ۵ گارد ریاست جمهوری به ارتفاعات ۲۱۰ پاتک نموده و پس از یک درگیری سخت قله فوق را تصرف می نماید و لشکرهای ۲۵ کربلا و ۵ نصر حدود ۲۰۰ متر عقب تر می آیند . هم اکنون خط خودی در مقابل مهران ، همان خاکریز بعد از والفجر ۳ می باشد و دشمن نیز در خاکریز قبل از تک خود قرار گرفته است . تنها درگیری در منطقه عملیات در ارتفاعات قلاویزان و ۲۲۳ می باشد.

مرحله چهارم عملیات (شب چهارم و روز چهارم و روز پنجم)

در شب چهارم ، نیروهای تیپ امام حسن(ع) ، فیروز آباد را تصرف نموده و پس از آن یگانهای خودی اقدام به زدن خاکریز از فیروز آباد به سمت خاکریز قدیمی در فرخ آباد نمودند .

لشکر ۲۷ نیز خاکریز خود را از سمت چپ فیروزآباد ادامه داده و به یالهای قلاویزان (ارتفاع ۱۷۰) می رساند و گردان حبیب در پشت خاکریز مستقر می شود . پس از این که خاکریز لشکر ۲۷ به ارتفاع ۱۷۰ می رسد دشمن آتش خود را شدید می کند و شروع به تیر اندازی با تیربار و پرتاب خمپاره می نماید که در این حین شهید سید محمد رضا دستواره جانشین لشکر ۲۷ در این نقطه به شهادت می رسد و شهید سعید مهتدی مسئول محور به شدت مجروح میشود.

درگیری همچنان در ارتفاعات ۲۲۳ ادامه دارد و دشمن فشار قابل ملاحظه ای را در نقاط مختلف وارد کرده و تنها ارتفاعات فوق را در تصرف خود نگه داشته است .

ساعت ۷ صبح روز بعد ، مورخ ۶۵/۴/۱۳ ، دشمن با ۵ تیپ ، روی قلاویزان پاتک می کند تا ارتفاعات ۲۰۰ را تصرف نماید که با مقاومت نیروهای خودی پاتک شکست می خورد و ۳ گردان از تیپ ۴ و ۳ گردان از تیپ ۵ گارد و یک گردان از تیپ ۹۵ و بیش از یک گردان از تیپهای ۷۱ و ۷۲ منهدم و فرمانده تیپ ۴ گارد کشته می شود .

در ادامه، روز مورخ ۶۵/۴/۱۳ لشکر ۱۰ سیدالشهداء قسمت هایی از یال ۲۱۰ را تصرف می کند.

در روز پنجم عملیات مورخ ۶۵/۴/۱۴ لشکر ۱۰ سیدالشهداء به سمت قله ۲۱۰ تک می نماید و آن را بطور کامل تصرف می کند.

مرحله پنجم عملیات

در سحرگاه روز ششم عملیات مورخ ۶۵/۴/۱۵ ، عملیات توسط لشکرهای ۱۰ و ۲۷ آغاز می شود . برابر طرح مقرر می شود که لشکر ۱۰ ارتفاع ۲۲۳ را تصرف نماید و لشکر ۲۷ نیز یالهای آن را تصرف نماید .

لشکر ۱۰ با سرعت به سمت قله ۲۲۳ رفت و با تاکتیک های احاطه ای اهداف خود را تامین نمود و ارتفاع را به تصرف خود درآورد و قرارگاه تاکتیکی لشکر ۱۷ عراق را تصرف نمود .

در محور لشکر ۲۷ ، در شب ششم گردان حبیب ، خاکریز خود را در منطقه فیروز آباد به لشکر ۱۷ علی ابن ابیطالب (ع) واگذار میکند. کمین های روی ارتفاع ۱۷۰ توسط یک و نیم دسته از نیروهای گردان کمیل پوشش داده می شود.

شب هفتم مقرر می شود که لشکر ۲۷ روی ارتفاع ۲۰۰ کار کند . برای همین مقرر شد که سمت راست ارتفاع با کمین های جلوی آن ، گردان عمار با استعداد دو گروهان عمل کند و گردان حمزه نیز در احتیاط آن باشد .

سمت چپ آن، گردان انصار و مقدار عمل کنند و احتیاط آنها، گردان مالک باشد. در این شب بدلیل عدم شناسایی منطقه، لشکر ۲۷ عملیات انجام نداد و اقدام به شناسایی منطقه نمود.

روز بعد قسمتی از یال جلویی ارتفاع ۲۲۳ نیز به لشکر ۲۷ واگذار شد که مقرر شد گردان سلمان روی آن عمل کند، ولی بدلیل نداشتن نیروی اطلاعاتی، قرار شد گردان سلمان نیروهایش را به گردان انصار بدهد و از راهکار آن گردان استفاده نماید. نداشتن نیروی اطلاعاتی و کمبود وقت برای شناسایی باعث شد در شب هشتم لشکر ۲۷ به قرارگاه اعلام کند که نمی تواند عملیات انجام دهد که قرارگاه نیز اعلام کرد در این شب از سمت راست ارتفاع ۲۲۳ با یک گردان تظاهر به تک نمایی تا کار لشکر ۱۰ بهتر پیش برود. به همین منظور گردان مقدار، ساعت ۲ بامداد روز ۶۵/۴/۱۷، خط را از گردان کمیل تحویل گرفت و بعد از ساعتی روی تپه روبرو کار کرد و موفق شد حدود ۳۰۰ متر به جلو تر برود و لشکر ۱۰ نیز در ساعات بامداد روز ۱۷ تیر شروع به حمله کرد. نهایتاً ساعت ۹ صبح ارتفاع ۲۲۳ تصرف شد که قرارگاه تاکتیکی لشکر ۱۷ عراق نیز به تصرف رزمندگان در می آید. سپس مقرر شد گردان انصار از روی ارتفاع ۲۲۳ به سمت ارتفاع ۲۰۰ حمله کند و گردان عمار نیز از سمت راست ارتفاع، حمله کند. گردان انصار حوالی ساعت ۱۲ ظهر حمله را شروع می کرد و طی یک عملیات جانانه، با گردان عمار الحاق انجام داد که در نتیجه آن مقر تیپ ۲۴ مکانیزه لشکر ۱۰ دشمن سقوط کرد و تعدادی از عناصر آن از جمله فرمانده تیپ به اسارت در آمد.

بعد از ظهر آن روز نیز گردان سلمان با ۴ دسته وارد منطقه شد و سمت چپ انصار را پوشاند. با توجه به موفقیت گردان انصار در جنگ در روز، گردان حمزه که بجای گردان انصار در خط آمده است، در ساعت ۴ صبح روز ۶۵/۴/۱۹، روی ارتفاعات قلاویزان به سمت غرب عملیات می کند و دشمن را عقب می راند. به طوری که تا ۲ کیلومتر بعد از ارتفاع ۲۲۳ به تصرف نیروهای خودی در می آید و خط پدافندی در آنجا تشکیل می شود که این آخرین مرحله از عملیات کربلای یک بود و عملیات با موفقیت ۱۰۰ درصد به پایان می رسد.

در نهایت خط پدافندی خودی از ۲ کیلو متر جلو تر از ارتفاع ۲۲۳ در ارتفاعات قلاویزان شروع شده و تا تپه ۱۷۰ به سمت شمال تا روستای فیروز آباد ادامه یافته و از آنجا به سمت یک کیلومتری غرب فرخ آباد رسیده و از آنجا به سمت پاسگاه دوراجی و به ارتفاعات نمه کلان بو ختم می شود.

۱۱ - نتایج عملیات :

طی ده روز جنگ بخش وسیعی از مناطق اشغالی در منطقه مهران آزاد گردید که در این میان آزاد سازی جاده دهلران-مهران-ایلام، شهر مهران، ارتفاعات حساس قلاویزان و حمزین خصوصاً آزادسازی بلندترین قله منطقه (۲۲۳) و ۸ روستا و ۵ پاسگاه مرزی و ... از دستاوردهای این عملیات محسوب میشود. همچنین عقبه های دشمن در شهرهای بدره و زرباطیه در دید و تیر نیروهای خودی قرار گرفت.

تعداد شهدا و مجروحین خودی:

در مجموع در این عملیات حدود ۷۰۰ نفر از رزمندگان سپاه اسلام به شهادت رسیده و حدود ۴۵۰۰ نفر نیز مجروح می شوند.

- خسارات وارده به دشمن

تعداد اسرای دشمن ۷۰ افسر ، ۱۳۰ درجه دار ، ۸۹۲ سرباز^[۲]

^[۲]انهدام ۱۱۰ تانک و نفر بر و ۷۰ خودرو

غنیمت ۶۴ خودرو ، ۶۱ ادوات ، ۸ دستگاه مهندسی ، ۶۹ تانک و نفر بر

قابل ذکر است که بر اساس تخمین های دقیق، دشمن در حدود ۳۴۰۰ کشته و مفقود داشته است.

تجهیزات منهدم شده دشمن مشتمل بر ۱۱۰ دستگاه تانک و نفر بر و ۷۰ دستگاه خودرو ، چندین انبار بزرگ مهمات و مقدار زیادی سلاح نیمه سبک و سنگین بوده است.

از جمله یگانهای منهدم شده دشمن می توان به تیپ های ۴ و ۵ از گارد ریاست جمهوری ، تیپ ۴۴۳ ، تیپ ۵۰۷ ، تیپ ۶۶ کماندوئی ، تیپ های ۹۳، ۱۱۳، ۷۱، ۷۲ و ۲ گروهان پیاده و انهدام بیش از ۵۰ درصد تیپ ۳ گارد ریاست جمهوری یک تیپ کماندوئی ویژه ، تیپ ۷۰ زرهی ، تیپ ۴۱۷ ، تیپ کماندوئی سپاه کل عراق ، تیپ ۶۵ نیروی مخصوص ، تیپ ۵۹ ، تیپ ۵۰۱ ، تیپ ۹۵ و ۲۴ مکانیزه از لشکر ۱۰ ، گردان کماندوئی لشکر ۴۰۱ ، گردان مهمات خاصه ، گردانهای ۲۲۸ و ۵۳ و ۴۴۷ توپخانه و گردان ۶ زرهی اشاره نمود.

۱۱ - بازتاب داخلی و خارجی عملیات :

آزادسازی شهر مهران به منزله شکست استراتژی دفاع متحرک عراق بود. شکستی که عراق در گام اول خود با عدم موفقیت نسبت به تأمین اهداف مورد نظرش با آن روبرو شد و سر انجام با از دست دادن مهران چشم اندازجدیدی از ناتوانی و ضعف این کشور در موضع آفند و پدافند نمایان گردید. خبرگزاری فرانسه در پی آزاد سازی مهران طی گزارشی اظهار داشت:

«ناظران در خلیج فارس عقیده دارند که باز پس گیری مهران توسط ایران، شکست پذیری رژیم عراق بویژه استراتژی جدید آن موسوم به دفاع متحرک است»^۷

در میان مناطقی که مورد تصرف دشمن قرار گرفت شهر مهران از اهمیت خاص سیاسی- تبلیغاتی برخوردار بود و برای عراق به عنوان جبران شکست فاو و نیز عامل افزایش دهنده روحیه نیروهای آسیب دیده تلقی می شد . این شکست آسیبهای عمده دیگری را در آن مقطع و در آینده متوجه ارتش عراق کرد چنان که وقتی مهران باز پس گرفته شد رسانه های گروهی جهان در ابعاد مختلف بویژه به بعد روانی مسئله اشاره نمودند. از جمله نشریه « فارن ریپورت » ، چاپ لندن نوشت:

«مهران به خودی خود فاقد اهمیت است.تهاجم به مهران نه از جهت استراتژیکی بلکه از نقطه نظر روانی واجد اهمیت می باشد»^۷

رادیو آمریکا نیز به نقل از کارشناسان نظامی اظهار داشت:

✓ شکست عراق در مهران ممکن است از نظر روانی اثر مهم و شگفت انگیزی داشته باشد چرا که عراقی ها بیشتر به خاطر جبران شرمساری ناشی از تصرف بندر عراقی فاو به دست ایرانی ها دست به حمله زده بودند ✓ گذشته از این در هم شکسته شدن خطوط دفاعی عراق در فاو و ناتوانی این کشور در باز پس گیری آن رژیم صدام را در نزد غرب و حامیان منطقه ای خود به طور اساسی زیر سوال برد و این واقعیتی بود که حاکمان بغداد مایل به تن دادن به آن نبودند و به منظور اثبات توانائی و حفظ برتری خود مبادرت به اتخاذ استراتژی موسوم به دفاع متحرک نمودند. لذا به خوبی روشن است که شکست مهران چه تبعاتی می تواند در رابطه با بی اعتمادی حامیان و متحدین رژیم بغداد فراهم آورد.

روزنامه نیوزویک چاپ آمریکا پس از آزادسازی مهران نوشت:

✓ باز پس دادن مهران پس از فاو اعتماد مقامات آمریکائی را نسبت به رژیم عراق به شدت کاهش داد و گفته می شود که آمریکا کمک های تسلیحاتی خود را به این رژیم محدود کرده است ✓ فتح فاو توسط قوای نظامی ایران موقعیت و فضای دیدی در جنگ به وجود آورد که توأم با واقع نگری از سوی رسانه های جهانی دنیا نسبت به توانائی های بالفعل و بالقوه جمهوری اسلامی و نیز ناتوانی رژیم عراق مبنی بر ادامه جنگ و رویارویی با تهاجمات ایران بود.

تثبیت وضعیت یاد شده نیازمند پیروزی های دیگری بود که تنها قسمتی از آن با فتح مهران و پس زدن نیروهای دشمن تأمین گردید. از این رو آنچه که در رسانه های غربی منعکس شد عمدتاً حول محور توانائی و برتری نظامی ایران دور می زد. گذشته از این حفظ برتری در فاو و انجام عملیات در مهران نشانگر نوعی افزایش توان نظامی ایران تلقی شد.

رادیو بی بی سی به نقل از مفسر شرقی خود گفت:

✓ اگرچه تسخیر مهران از نظر تعیین نتیجه نهایی جنگ نقش قاطعی نخواهد داشت اما نیروهای ایران نشان دادند که ضمن حفظ مواضع خود در فاو در مقابل حمله پی در پی عراق می توانند نیروهای عراقی را از بخش مرکزی جبهه نیز بیرون برانند و خطر مهمی را در آینده جنگ ترسیم نمایند ✓

فرماندهان شهید لشکر ۲۷ :

شهید دستواره جانشین لشکر ۲۷

شهید ممقانی مسئول بهداری لشکر ۲۷

شهید صفرخانی فرمانده گردان شهادت

منابع و مأخذ

- ۱- مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس (مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ)
- ۲- سازمان حفظ آثار و نشر ارزشهای مقدس و بسیج و معاونت روایتگری
- ۳- کتاب سیری در جنگ ایران و عراق - جلد دوم: خرمشهر تا فاو
- ۴- گزارشات و مکاتبات قرارگاه نجف در خصوص عملیات کربلای یک
- ۵- فیلم تشریح عملیات کربلای یک توسط سردار شهید سلیمانی
- ۶- سلسله گزارشهای اجمالی جنگ - شماره ۴ (نگاهی به جنگ در منطقه مهران و عملیات کربلای یک) مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ فرماندهی کل - سال ۶۵
- ۷- سایت جامع دفاع مقدس (ساجد) عملیات کربلای یک